

Michael Pavliš Diplomová práce Téma: Obchodní dům

FA ČVUT LS 2021/2022

Ateliér 1+xx Vedoucí: prof. Ing. arch Roman Koucký, Asistentka: Ing. arch Edita Lisecová

Posudek vypracovala: Eva Červinková Ing. Arch, MgA

Michael Pavliš si jako svou studentskou práci i předchozí odborný seminář vybral téma na pomezí městské tržnice a obchodního domu, v jeho podání nazvaném "Dům jídla".

Stavební program a náplň domu vychází z potřeby hledání nové podoby místa, které by nabídlo širokou škálu možností prodeje i konzumace jídla a současně poskytnutí jedinečného zážitku. Cílem zadání bylo vytvořit takové místo, stavbu, budovu, která poskytne nejen naplnění primární fyziologické potřeby, ale které návštěvníka domu jedinečně spojí s místem a časem, v němž jídlo nakupuje, konzumuje.

Tím je i zodpovězena otázka, kterou si v semináři student kladl, tedy jak lze konkurovat stále se rozšiřujícím trendům, kterými jsou online nákupy a nákupy v potravinových řetězcích.

Jídlo a celý obor gastronomie se stal důležitou součástí našich životů, je to významný kulturně-společenský fenomén, který plní lifestylové časopisy, točí se o něm televizní pořady, kuchaři se stávají celosvětově obdivovanými celebritami. A na co jiného, než námi žité a sdílené společenské fenomény by měla umět reagovat i současná architektura a její tvůrci. Je zajímavé zmínit, že způsob stravování ovlivnil významně vývoj naší společnosti po roce 1989. Právě v průběhu posledních 30 let došlo nebývale razantnímu zvýšení toho, čemu demografové říkají "naděje dožití obyvatelstva", a to zcela zásadně. Můžeme se domnívat, co byly hlavní důvody tak pozitivního vývoje. Jedním z hlavních faktorů, kromě tradičně kvalitní zdravotnické péče, bylo postupné zlepšení stravovacích návyků obyvatelstva a zájem o zdravější životní styl – a to s větší intenzitou na území Prahy, kde žijí lidé s vyšší vzdělaností a příjmovou úrovní.

Různé způsoby prodeje potravin i příprav jídla student promyšleně nakombinoval a pokusil se vytvořit nový, v Praze neotřelý koncept distribuce jídla, který by na jedinečném místě naplňoval nejen fyziologickou potřebu obyvatel, ale nabídl, vzhledem k jedinečnosti místa i zážitek, za kterým se budou uživatelé domu často vracet.

I v dobách historických měly trhy, a následně i zastřešené tržnice, nezastupitelnou roli v zásobování městské populace potravinami, neboť zemědělské zázemí měst se odsouvalo dále za hranice hradeb a později i nových čtvrtí. Nejinak tomu bylo i v Praze. Po vzniku Nového Města pražského také Staroměstští získali výsadu vlastnění klíčů od městské brány právě z obavy ztráty kompetence nad zásobováním zpoza hradeb. Je snad i hrou osudu, že parcela, které se student věnoval, je jedním z posledních volných, a tím i stěžejních míst potenciálu v rámci Nového Města pražského. Současně se nachází v blízkosti jedinečného Karlova náměstí. Náměstí, které společně Václavským a Senovážným tvořilo půdorysnou kostru Nového Města. Prostranství, které, stejně jako další jmenované, v průběhu staletí trhový účel ztratilo.

V evropském měřítku zažíváme obrodu fenomenu městských tržnic jako typologie, která je nám z historie dobře známá. Původně šlo o zastřešená prostranství, později o samostatné budovy halového typu, do nichž se přivážely potraviny přímo od pěstitelů a prvovýrobců, převážně bez zprostředkování jejich prodeje jinými obchodními subjekty, dnes bychom řekli "řetězci". Z pražského prostředí mnoho příkladů podobné obchodní strategie dnes již nenajdeme. Asi nejznámější pražská současná tržnice (původně ale určená pro jatka) se nachází v Holešovicích. Účelu prodeje potravin sloužila poslední desetiletí jen okrajově a na svou obnovu, spojenou s ekonomicky udržitelným způsobem využití, teprve čeká.

O to záslužnější je, že se Michael Pavliš pokouší znovuetablovat to, co dříve bylo přirozené, uvnitř centra města. Jeho "Dům jídla" využívá trojúhelníkovou stavební parcelu, která historicky doznala změn ve svém členění a jejíž okolí se v minulosti dramaticky proměňovalo, neboť při průrazu ulice Na Moráni došlo k přetrasování okolních ulic. Parcela současně vyrovnává výrazný rozdíl výškových úrovní mezi tramvajově obsluženou ulicí Na Moráni ze severu, vyvýšenou terasou při ulici Nad Slovany s pavilony původního Projektového ústavu z východu a níže položeným, přísně osově komponovaným náměstím Pod Emauzy s budovami ministerstev z jihu.

Student přesvědčivě navrhl na parcele, která tvoří samostatný stavební blok, jednu kompaktní budovu, sledující svými hranami pevné uliční čáry. Tvar nadzemních podlaží byl následně formován na základě důležitého rozhodnutí podtrhnout významnost Dittrichovy ulice. Ustoupení západní fasády vůči pevné podnoži tak umožnilo dálkové průhledy ulicí Dittrichovou směrem k Vyšehradu a Emauzům. Budova nabízí bohatý stavební program, který zahrnuje variabilní nabídku půdorysných koncepcí možností prodeje i konzumace jídla. Patra proto propojuje vzájemně průběžnými eskalátory, které ještě více podtrhují obchodní význam budovy. Právě eskalátory, jako inovační mezník ve vývoji obchodních staveb vytváří "bezpodlažní vertikální prostor". Volným uspořádáním pater a soustředěním zázemí při severní fasádě budovy návrh reaguje na hlavní požadavek dnešní doby, tedy flexibilitu, neboť dnes se principy prodeje i skladba nabízených potravin a druhů restauračních kuchyní mohou nečekaně dynamicky proměňovat.

Dům, který Michael Pavliš na parcelu navrhl je pevný, se strohými rysy a přiměřeným měřítkem, náležejícím k místu, kde se mísí architektonické styly několika uplynulých staletí. Dům vhodně reaguje na širší vztahy. Zdůrazňuje význam ulice Dittrichovy, v jejíž původní ose umožňuje znovuzprůchodnění směrem do ulice Na Slovanech. Celková prostupnost domem navazuje na koncepci nakupování, kterou student nazývá "nákup na cestě", který je dle jeho slov nejpřirozenější. "Nákup na cestě" se tak může odehrát při průchodu domu od Karlova nebo Palackého náměstí, směrem k náměstí Pod Emauzy, k Výtoňi a Vyšehradu. Uspořádání jednotlivých variabilních pater a plynutí vnitřního prostoru vychází z logiky stanoveného programu. V prostorách, přináležejících bezprostředně k uličním prostranstvím se tak nacházejí kavárny a tržiště, směrem k vyšším patřům pak klidnější foot courty s rozmanitou nabídkou kuchyní a na střeše je pak nabídka završena restauračním zařízením, jehož režim je možný i odděleně od provozu obchodního domu. Vnitřek domu komunikuje s vnějším prostředím, z jednotlivých pater i teras se uživatelům nabízí průhledy na rozmanitou okolní zástavbu, již se objekt stává součástí.

Dům má soudobý výraz s podtržením svého významu, který se propisuje i do fasády domu, která se tím stává v druhém plánu jakýmsi novodobým reklamním nosičem, jak tomu u obchodních domů bývalo. Dům reaguje na hierarchii okolních veřejných prostranství a hledá adekvátní podobu ke každému z nich, současně při vědomí vnitřního uživatelského rozvržení. Veřejně přístupná terasa, navazující bezbarierově na ulici Na Moráni a propojená schodištěm z ulice Na Slovanech, završuje potenciál stavby. Dům pracuje s výškovým rozvržením okolo stojících budov a přináší novou kvalitu průhledů a výhledů na významné pražské památky. Nabízí obyvatelům Prahy další soudobou vrstvu a vhodný architektonický výraz, kterým reaguje na potenciál místa.

Za uchopení nového druhu "domu" i za odvážný přístup k pojetí významné městské stavební parcely navrhuji studentovi udělit známku A.